

Μοντερνισιός

Στο ιδιαίτερο πόνημά του στις «Μικρές εισαγωγές» των εκδόσεων «Παπαδόπουλος» ο Θάνος Βερέμης αποκαλύπτει μια άγνωστη πλευρά του συγγραφικού του ταλέντου: Πώς να εξηγήσει με απλά λόγια το σύνθετο φαινόμενο της μοντέρνας τέχνης. Πιστεύει λοιπόν ότι ο σημαντικότερος παράγοντας στη δημιουργία του «μοντερνισμού» ήταν η σωρευτική επίδραση των επιστημονικών ανακαλύψεων στις προσαμβάνουσες του δυτικού ανθρώπου στα τέλη του δημιουργικού δεκάτου ενάτου αιώνα. Ο συγγραφέας επικαλείται τον μεγάλο τεχνοκριτικό E.H. Gombrich σαν κλειδί για την κατανόηση της μοντέρνας τέχνης. «Ο Gombrich έθεσε το θεμελιακό ερώτημα, πώς η διαδοχική τέχνη της ζωγραφικής ερμηνεύει μια τριτοδιάστατη φύση. Κατά τον μεγάλο τεχνοκριτικό, η «ψευδαίσθηση», τουλάχιστον από την εποχή της ελληνικής κλασικής γλυπτικής, έπαιξε τον ρόλο της γέφυρας ανάμεσα στην υποκειμενική σύλληψη και την επικοινωνία με το κοινό - (...) κα-

ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΚΟΥΚΟΥΜΠΗ

τά τον Gombrich, η προσπάθεια της ψευδαίσθησης τελειώνει με την εκπόνηση της συγκεκριμένης τέχνης». Με την ανάδειξη των σχολών του μοντερνισμού, φουβισμού, κυβισμού, φουτουρισμού, εξπρεσιονισμού, σουρεαλισμού, αφηρημένου εξπρεσιονισμού κ.λπ., χιτίζεται νέα γέφυρα κατανόησης της τέχνης.

Ο Βερέμης μάς ξαναγεί με θαυμαστική ευκρίνεια στον λαβύρινθο της μοντέρνας τέχνης. Τους ορθολογιστές της πρώτης εικοσαετίας (κυβιστές, Bauhaus), ανορθολογιστές (Dada, σουρεαλιστές) και πάντως επαναστάτες (φουτουριστές, κονστρουκτιβιστές) μας

παρουσιάζει σε κατηγορίες που θα θυμόμαστε.

«Ο μοντερνισμός καθώς δραπέτευσε από τη λογοκεντρική δυσκινησία του ακαδημαϊσμού, άλλαξε ριζικά τους σκοπούς της τέχνης. Η χειραφέτηση από την καταδυνάστευση της λογικής μπορεί να πλούτισε εννοιολογικά την τέχνη, αλλά μπέρδεψε τους πολιτικούς προσανατολισμούς των δημιουργών. Έτσι ο Filippo Tommaso Marinetti, ως οπαδός του Μουσολίνι, μισούσε τους φιλελεύθερους αστούς όσο και τους σοβιετικούς κονστρουκτιβιστές συγγενείς του. Οι διαφορές στο ιδεολογικό πεδίο χάθηκαν στις συμβολικές χειρονομίες».

Ε αναγυρίζουμε στην «ψευδαίσθηση» που η μοντέρνα τέχνη θυσιάζει στον βωμό της αλήθειας. Έτσι ο μοντέρνος δημιουργός επικοινωνεί με το κοινό του χωρίς τη χρήση της «ψευδαίσθησης» ότι αναπαράγει δήθεν με αντικειμενικούς κανόνες τον πραγματικό κόσμο. Γιατί άραγε η επιστήμη να χρειάζεται περισσότερο προετοιμασία ώστε να πετύχει ο μελετητής πρόοδος κατανόησης, από ό,τι η μοντέρνα τέχνη; Η απλή αυτή παρατήρηση επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να σιγάσει με υπομονή για να μοιραστεί με τον δημιουργό το έργο του.

Σε κέντρο της μοντέρνας τέχνης, το Παρίσι διακρίθηκε κιόλας από το τελευταίο τέταρτο του δεκάτου ενάτου αιώνα. Ο Pablo Picasso και ο Henri Matisse υπήρξαν οι πρώτοι δημιουργοί του μοντερνισμού, μετά τους εμπρεσιονιστές και τους μεταεμπρεσιονιστές (Van Gogh, Paul Cézanne, Toulouse-Lautrec).

Οι σχολές και οι υποκατηγορίες της αφηρημένης και της ρεαλιστικής τέχνης, υποκαθίστανται σταδιακά από την *Εννοιολογική τέχνη* (Conceptual). Μεγάλο μέρος της εννοιολογικής δημιουργίας είναι κείμενα, ταινίες και μαρτυρίες για τη διαδικασία της δημιουργίας. Η αναζήτηση συνεχίζεται.

Ο Θεόδωρος Κουκουμπής είναι ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ.